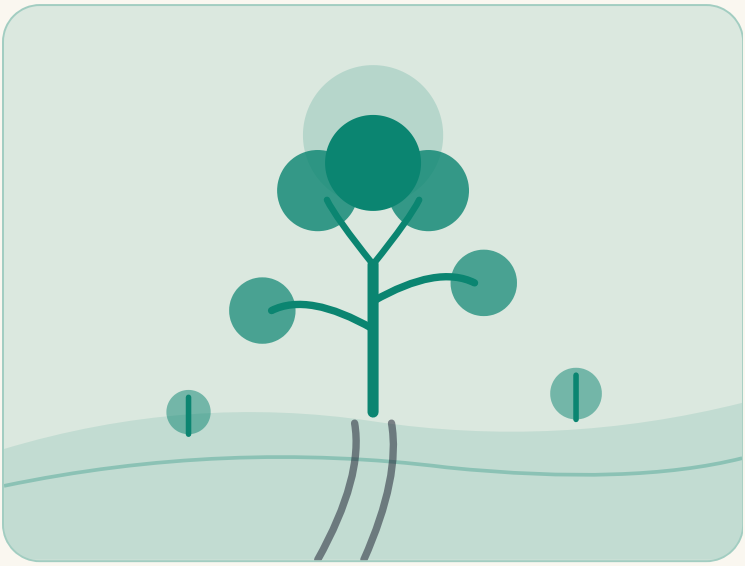

ब्राझील

वीस लाख झाडे लावणारे दांपत्य

युद्ध पाहून खचलेले एक छायाचित्रकार आपल्या उजाड शेतावर परतले. त्यांनी आणि त्यांच्या पत्नीने मिळून पुन्हा एक संपूर्ण जंगल उभे केले.

कुठे एमोरेस

कोण सेबास्टियाओ आणि लेलिया सालगाडो, ज्यांनी एका उजाड दरीत पुन्हा हिरवेगार जंगल फुलवले

केव्हा 1998 ते आजपर्यंत

4 मिनिटांचे वाचन

प्रकरण पांहेलं

गोष्ट

1990 च्या दशकाच्या सुरुवातीला सेबास्टियाओ सालगाडो हे जगातील अत्यंत प्रसिद्ध छायाचित्रकारांपैकी एक होते. ते आपला कॅमेरा घेऊन जगभर फिरले. त्यांनी खोल चिखलात राबणाऱ्या कामगारांची आणि रखरखत्या वाळवंटातून जाणाऱ्या कुटुंबांची छायाचित्रे टिपली.

1994 मध्ये ते वंशसंहाराची छायाचित्रे टिपण्यासाठी रवांडाला गेले. तिथे त्यांनी जे पाहिले, त्याने त्यांचे हृदय पिळवटून निघाले. ते दररोज मृतदेह पाहत होते. मानवी क्रूरतेच्या त्या भयंकर रूपाने त्यांच्या मनाला मोठा धक्का दिला.

पॅरिसला परतले तेव्हा ते खूप आजारी होते. त्यांच्या शरीरात विचित्र संसर्ग होऊ लागले होते. डॉक्टरांनी सांगितले की त्यांची रोगप्रतिकारशक्ती संपत चालली आहे. डॉक्टरांनी सांगितले की ते कोणत्याही आजाराने नाही, तर अतीव दुःखाने खचून जात आहेत.

सालगाडो यांनी आपला कॅमेरा बाजूला ठेवला. त्यांनी युरोप सोडून आपल्या बालपणीच्या जमिनीवर परत जाण्याचा निर्णय घेतला.

उजाड होत गेलेली दरी

1998 मध्ये सालगाडो आणि त्यांची पत्नी लेलिया त्यांच्या कौटुंबिक शेतावर पोहोचले. त्या जागेचे नाव फझेंडा बुलकाओ होते. ती ब्राझीलमधील मिनास गेराइस येथील रिओ डोसे दरीत वसलेली होती.

लहानपणी सालगाडो जेथे लहानाचे मोठे झाले, ती जागा एखाद्या नंदनवनासारखी होती. ही दरी एकेकाळी अटलांटिकच्या घनदाट जंगलाने व्यापलेली होती. निळ्या आकाशात उंचच उंच झाडे डोलत होती. जमिनीतून गोड पाण्याचे झरे वाहत होते. झाडांवर माकडे आणि रंगीबेरंगी पक्षी बागडत होते.

पण आता ती जमीन पूर्णपणे ओसाड झाली होती.

पन्नास वर्षांत लाकडासाठी जुनी झाडे तोडून टाकली गेली होती. गुरांनी गवत मुळासकट खाऊन टाकले होते. कडक उन्हाने माती भाजून तिचा टणक खडक बनवला होता. मुसळधार पावसाने सुपीक माती वाहून नदीत नेली होती.

तेथे अर्ध्या टक्क्याहून कमी झाडे शिल्लक राहिली होती. दरीत शांतता पसरली होती. पक्षी निघून गेले होते. नैसर्गिक झरे आटले होते. उघड्या पिवळ्या टेकड्यांवरून धूळ उडत होती.

सालगाडो यांनी त्या उद्ध्वस्त जमिनीकडे अत्यंत हताशपणे पाहिले. पण त्यांची पत्नी लेलिया यांच्या मनात एक धाडसी विचार आला.

त्या म्हणाल्या, “आपण हे जंगल पुन्हा उभे करूया.”

सालगाडो आश्चर्याने त्यांच्याकडे पाहत राहिले. शेकडो हेक्टरमध्ये पसरलेले उष्णकटिबंधीय जंगल पुन्हा उभे करणे अशक्य वाटत होते. परिसरातील लोक त्यांना वेडे समजू लागले. पण लेलिया मागे हटल्या नाहीत.

पहिले बी रोवणे

एप्रिल 1998 मध्ये या दांपत्याने इन्स्टिटूतो तेर्रा नावाचा एक गट सुरू केला.

त्यांना ठाऊक होते की ते दुकानातून कोणतीही झाडे आणून लावू शकत नाहीत. खऱ्याखुऱ्या अटलांटिक जंगलासाठी शेकडो स्थानिक वनस्पतींच्या जातींची गरज असते. ही रोपे एका विशिष्ट क्रमाने एकत्र वाढावी लागतात.

त्यांनी स्थानिक कामगारांची आणि वनस्पतीशास्त्रज्ञांची एक टीम तयार केली. ते सर्वजण त्या भागात उरलेल्या जंगलाच्या लहान तुकड्यांमध्ये पायी फिरले. त्यांनी जंगली झाडांवरून स्थानिक बिया गोळा केल्या.

त्यांनी शेतावर एक मोठी रोपवाटिका तयार केली. लहान बियांची काळजी घेऊन त्यातून निरोगी हिरवी रोपे कशी तयार करायची हे त्यांनी शिकून घेतले.

1999 मध्ये त्यांनी टणक आणि कोरड्या जमिनीत पहिली रोपे लावली.

पहिले वर्ष खूप कठीण गेले. दर पाचपैकी जवळपास तीन रोपे वाळून गेली. ऊन खूप कडक होते आणि जमीन अतिशय नापीक होती. पाने खाणाऱ्या मुंग्यांनी शेतांवर धाव घेऊन कोवळी पाने फस्त केली.

इतर कोणी असते तर हार मानली असती. पण सालगाडो आणि लेलिया यांनी माघार घेण्यास नकार दिला.

त्यांनी आपली पद्धत बदलली. जमिनीला पोषण देण्यासाठी त्यांनी सेंद्रिय खत वापरले. सावली तयार करण्यासाठी त्यांनी आधी कणखर झाडे लावली. मग त्या थंड सावलीखाली त्यांनी हळूहळू वाढणारी मोठी झाडे लावली.

झाडे जगू लागली.

> “माझी जमीन तेवढीच आजारी होती जेवढा मी होतो. पण जेव्हा झाडे वाढू लागली, तेव्हा मलाही नवीन जीवन मिळाले.”
>
> सेबास्टियाओ सालगाडो, पत्रकारांशी बोलताना

वर्षानुवर्षे झाडे लावण्याचे काम चालूच राहिले.

स्थानिक शाळेतील मुले जमिनीत रोपे लावण्यासाठी पुढे आली. शेजारीही मदतीला धावून आले. रोपवाटिका इतकी मोठी झाली की दरवर्षी लाखो रोपे तयार होऊ लागली.

हळूहळू त्या दरीत एक चमत्कार घडला.

वाढणाऱ्या मुळांनी टणक माती फोडली. जेव्हा पाऊस पडला, तेव्हा पाणी चिखल होऊन वाहून गेले नाही. जंगलाची जमीन एका मोठ्या स्पंजसारखी काम करू लागली. मातीने पावसाचे पाणी शोषून घेतले आणि ते जमिनीत खोलवर मुरवले.

अनेक दशकांपासून कोरडे पडलेले नैसर्गिक झरे पुन्हा स्वच्छ पाण्याने वाहू लागले. दरीतून पुन्हा लहान ओढे वाहू लागले.

त्यानंतर प्राणीही परत आले.

सगळ्यात आधी कीटक आणि फुलपाखरे आली. मग लहान सरडे आणि बेडूक दिसू लागले. कित्येक पिढ्यांपासून या भागात न दिसलेले पक्षी पुन्हा हिरव्या झाडांवर येऊन गाऊ लागले.

पक्ष्यांच्या एकशे सत्तरहून अधिक प्रजातींनी या नवीन जंगलात आपली घरे बांधली. प्युमा, ऑसेलॉट आणि दुर्मिळ माकडांसह तेहतीस प्रकारचे सस्तन प्राणी परत आले.

1998	2M+	300
ज्या वर्षी त्यांनी सुरुवात केली	लावलेली स्थानिक झाडे	पुनरुज्जीवित केलेल्या स्थानिक झाडांच्या प्रजाती

भविष्यासाठी एक जंगल

आज फझेंडा बुलकाओचे रूप पूर्णपणे बदलले आहे.

पूर्वीचे उजाड गुरांचे कुरण आता एक कायमस्वरूपी निसर्ग राखीव क्षेत्र बनले आहे. याला जगभरात अटलांटिक फॉरेस्ट बायोस्फियर रिझर्व्हचा अधिकृत भाग म्हणून मान्यता मिळाली आहे.

या राखीव क्षेत्रात वीस लाखांहून अधिक स्थानिक झाडे अभिमानाने उभी आहेत. संपूर्ण नदीच्या खोऱ्यात इन्स्टितूतो तेर्रा ने शेजारच्या शेतांमधील हजारो पाण्याचे झरे पुनरुज्जीवित करण्यास मदत केली आहे.

या जंगलाने सेबास्टियाओ सालगाडो यांनाही बरे केले. जमिनीत प्रत्यक्ष काम केल्याने त्यांना आपली ताकद परत मिळाली. त्यांनी पुन्हा आपला कॅमेरा हाती घेतला. त्यानंतर त्यांनी पृथ्वीवरील अत्यंत निसर्गरम्य जागांची छायाचित्रे काढण्यात आठ वर्षे घालवली, ज्यातून त्यांची *Genesis* ही प्रसिद्ध कलाकृती साकारली.

मे 2025 मध्ये वयाच्या 81 व्या वर्षी सालगाडो यांचे निधन झाले. त्यांनी आणि लेलिया यांनी लावलेले हे जिवंत जंगल आजही ब्राझीलच्या उन्हात वाढत आहे.

त्यांच्या कार्याने सिद्ध केले की माणसाचे हात केवळ निसर्गाचा विध्वंसच करत नाहीत. संयम आणि काळजीने ते संपूर्ण सृष्टीला पुन्हा जिवंत करू शकतात.

केव्हा काय घडलं

- **1994** युद्धाच्या दुःखाने खचून सालगाडो यांनी रवांडा सोडले.
- **1998** कौटुंबिक शेताला पुन्हा संजीवनी देण्यासाठी त्यांनी आणि लेलिया यांनी इन्स्टितूतो तेर्राची स्थापना केली.
- **1999** संघाने कोरड्या जमिनीत पहिली रोपे लावली.
- **2009** हे राखीव क्षेत्र युनेस्कोच्या अटलांटिक फॉरेस्ट बायोस्फियर रिझर्व्हमध्ये समाविष्ट झाले.
- **2025** सालगाडो यांचे वयाच्या 81 व्या वर्षी निधन झाले, ते एक समृद्ध जंगल मागे सोडून गेले.

प्रकरण दुसरे

ही गोष्ट खास का आहे

बऱ्याच लोकांना वाटते की नष्ट झालेले पर्जन्यवन कधीही पुन्हा उभे राहू शकत नाही. या कार्याने दाखवून दिले की जर माणसाने संधी दिली, तर निसर्ग स्वतःला पुन्हा सावरू शकतो. यासाठी वीस वर्षांहून अधिक काळ दररोज कष्ट करावे लागले, पण सुकलेले झरे पुन्हा वाहू लागले आणि दुर्मिळ वन्यजीव परत आले.

आमचं मत

जमिनीची काळजी घेतल्याने तिथे राबणाऱ्या माणसांचे दुःखही दूर झाले. सालगाडो यांनी युद्धादरम्यान माणुसकीवरील विश्वास गमावला होता, पण जंगलाने त्यांना तो परत मिळवून दिला.

प्रकरण तिसरे

आपण काय शिकू शकतो

1 मातीपासून सुरुवात करा

त्यांनी फक्त झाडे लावली नाहीत. त्यांनी आधी माती सुधारली आणि पाण्याचे रक्षण केले.

हे करून पाहा: या आठवड्यात एखादा मोठा प्रकल्प सुरू करताना, नवीन गोष्टी जोडण्यापूर्वी पाया मजबूत करा.

2 दररोजच्या छोट्या पावलांवर विश्वास ठेवा

वीस लाख झाडांचे जंगल एका वेळी एक रोप लावूनच उभे राहिले.

हे करून पाहा: या आठवड्यात एखादी चांगली सवय निवडा आणि दररोज तिला एक लहान मिनिट द्या.

3 दुःखाचे रूपांतर कार्यात करा

निराशेत खचून जाण्याऐवजी सालगाडो यांनी आपली ताकद जीवन फुलवण्यासाठी लावली.

हे करून पाहा: जेव्हा वाईट बातम्या मन उदास करतात, तेव्हा एखादे झाड लावा किंवा एखादी सामायिक जागा स्वच्छ करा.

4 समाजाला सोबत घेऊन चाला

त्यांनी स्थानिक शेतकऱ्यांना प्रशिक्षण दिले आणि हजारो शेजाऱ्यांना बिया वाटल्या.

हे करून पाहा: या आठवड्यात सहकारी किंवा शेजाऱ्यासोबत एखादे उपयुक्त साधन किंवा माहिती सामायिक करा.

मनात ठेवण्यासारखा एक विचार

जेव्हा जमीन ओसाड होत असते, तेव्हा शोक करू नका. एक झाड लावा.

स्रोत (इंग्रजीत)

UNESCO
Sebastião Salgado, a photographer who regained his vision through his love of nature

Al Jazeera
A lens on poverty and the environment: Sebastiao Salgado is dead at age 81

Instituto Terra
Official Website of Instituto Terra

तथ्य-तपासणी टीप: मूळ राखीव क्षेत्रावर लावलेल्या झाडांचा अंदाज वीस लाखांपेक्षा जास्त आहे, तर संपूर्ण खोऱ्यात लावलेली एकूण झाडे तीस लाखांपेक्षा जास्त आहेत. “आमचं मत” असलेल्या ओळी आमचं स्वतःचं विश्लेषण आहे. बाकी सर्व माहिती वरील स्रोतांमधून घेतली आहे.